

REACTIE ON!

**OP 2E RAPPORT
NPO OMBUDSMAN OVER
ONGEHOORD NIEUWS**

Hilversum, 15 december 2022

ongehoordnederland.tv

Inhoud

Inleiding	4
Deel I	5
1. De ondeugdzame klachtenprocedure	6
2. De positie van de Ombudsman in relatie tot de Journalistieke Code	9
3. Het genre van het programma en de selectie van gasten	11
4. Het onderscheid tussen feit en mening	13
Deel II	15
Thema 1: Racisme en discriminatie	16
1. Algemeen	16
2. Beeldmateriaal	18
3. Taalgebruik	19
4. Vrijheid van meningsuiting	20
Thema 2: Betrouwbaarheid	23
1. Algemeen	23
2. "Onjuiste informatie"	23
3. Redactie en presentatie	25
Thema 3: Onafhankelijkheid, onpartijdigheid en onbevooroordeeldheid	27
1. Algemeen	27
2. Eenzijdigheid, doorgeefluik en eenzijdigheid van anderen	27
Samenvatting en conclusies	29
1. Samenvatting	29
2. Conclusies – puntsgewijs	30

Inleiding

Voorliggend document is een reactie op het rapport van de NPO-Ombudsman dat verscheen op 30 november 2022 over meerdere uitzendingen van omroep Ongehoord Nederland (hierna: ON!) uitgezonden in de periode 16 augustus tot 1 november 2022. Aanleiding van dit onderzoek was een aantal ingediende klachten (gebaseerd op 1936 aan de NPO-Ombudsman gestuurde mails).

Het rapport van de NPO-Ombudsman kan niet onweersproken blijven. Dit in de eerste plaats vanwege een aantal in het oog springende onjuistheden en bijkomende verkeerde interpretatie van zaken, maar ook vanwege het feit dat de NPO-directie dit rapport kan gebruiken als basis voor het eventueel opleggen van nog een sanctie aan ON!. Het mogelijk opleggen van deze sanctie zal op haar beurt vergaande consequenties kunnen hebben. Zo kan de staatssecretaris voor Cultuur en Media de licentie van ON! intrekken. Kortgezegd komt dit erop neer dat ON! dan niet meer zal kunnen uitzenden. Tot slot is het van groot belang om het publiek (juist) te informeren over beweegredenen, intenties en motivaties van de inhoud en totstandkoming van onze programma's. Het rapport van de NPO-Ombudsman doet hier volgens ons geen recht aan.

In deze reactie op het rapport van de NPO-Ombudsman wordt eerst in algemene zin ingegaan op de manier waarop voornoemd rapport tot stand is gekomen. Hierbij ligt de nadruk op de onterechte macht die aan klagers wordt toegedicht en de vermeende onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de NPO-Ombudsman. Daarna wordt ingegaan op de specifieke inhoudelijke opmerkingen in het rapport, verdeeld in drie thema's, in dezelfde volgorde als door de NPO-Ombudsman zelf gehanteerd. Dit alles met het doel duidelijk te maken dat ON! de Journalistieke Code niet heeft geschonden en het oordeel van de NPO-Ombudsman derhalve onjuist is.

Hoofdredactie Ongehoord Nederland

Den Haag, 13 december 2022

Deel 1

In de inleiding werd beschreven dat deze reactie op het rapport van de NPO-Ombudsman bestaat uit twee delen. Ten eerste wordt in het voorliggend deel ingegaan op de manier waarop voornoemd rapport tot stand is gekomen. Dit deel is onderverdeeld in een viertal thema's: (1) de klachtenprocedure en de onterechte macht die wordt toegedicht aan de klagers, (2) de positie van de NPO-Ombudsman in relatie tot de Journalistieke Code, (3) het genre van het programma en de selectie van uitgenodigde personen en (4) het onderscheid tussen feit en mening.

1. De ondeugdzame klachtenprocedure

In de inleiding van het rapport van de NPO-Ombudsman wordt de scope van het door haar verrichte onderzoek toegelicht. Zij schrijft dat een eerder verricht onderzoek gericht was op de “producties van omroep ON, maar niet exclusief op ON”.¹ In dit tweede onderzoek ligt de exclusieve focus wel op ON! en worden andere omroepen niet meegenomen. De reden die hiervoor wordt aangedragen is dat er ditmaal door de klagers geen vergelijking werd gemaakt met programma’s van andere omroepen.

De vraag rijst waarom er überhaupt zo veel macht wordt toegekend aan willekeurige klagers. Uiteraard is het op zichzelf een goede zaak dat het kijkerspubliek betrokken is bij (de inhoud van) het programma; je richt je immers als omroep op dit kijkerspubliek en het geven van feedback helpt om programma’s te verbeteren. Echter dient opgemerkt te worden dat een kijkerspubliek niet per definitie deskundig is. Evenmin is een kijkerspubliek objectief. Tot slot zegt het aantal ingediende klachten (de kwantiteit, in onderhavig geval 1936 mails met klachten over 22 van de 23 uitzendingen) niet altijd iets over de inhoud van deze klachten (de kwaliteit). De kern van ons bezwaar komt dan ook neer op het volgende: waarom wordt er een dergelijk groot gewicht gehangen aan (1) het aantal klachten en (2) de inhoud van de klachten?

Wat betreft de deskundigheid van het kijkerspubliek. Vooropgesteld moet worden dat de deskundigheid van klagers op specifieke dossiers niet te verifiëren valt. In de criteria voor de ontvankelijkheid van klachten wordt dan ook vooral gefocust op de identiteit van de klager. Zo moeten bij de NPO-Ombudsman de minimale persoonsgegevens, zoals naam en e-mailadres, bekend zijn. Echter sluit dit niet uit dat klachten onder een valse naam kunnen worden ingediend. In dit kader rijst de vraag of de identiteit van eenieder die een klacht indient wordt ondersteund door het meesturen van een geldig identiteitsbewijs. Het behoeft geen toelichting dat het antwoord hierop vanzelfsprekend ontkennend is. Geconcludeerd kan dus worden dat het ten eerste al niet te achterhalen is wie de klacht precies heeft ingediend.

Belangrijker is dat – van de al dan niet onder een valse identiteit klagende persoon – niet kan worden vastgesteld of redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de persoon die de klacht indient überhaupt verstand heeft van een bepaald onderwerp, zoals hierboven al kort aangehaald. Als het voorbeeld van racisme of discriminatie wordt genomen (waarover wij verderop in dit document verder komen te spreken) is het bijvoorbeeld niet duidelijk of degene die een uitspraak doet over het gebruik van een bepaald woord bijvoorbeeld jurist is en dus zou kunnen beoordelen of uitspraken wettelijk gezien een grens overschrijden. Wanneer het gaat om de werking van vaccinatie bij COVID-19, klimaatverandering of andere zeer ingewikkelde dossiers is dit zo mogelijk nog ingewikkelder aangezien de wetenschap hier al geen eenduidig antwoord op kan formuleren (hierover hieronder meer). Waarom zou een willekeurige kijker van een programma hier dan wel toe in staat zijn? Geconcludeerd kan worden dat er een veel te grote waarde wordt gehecht aan de *mening* – want het is niet meer dan dat – van de kijkers van een programma.

Daarnaast staat de mening van individuele kijkers niet op zichzelf. We leven in een wereld waarin (sociale) media een belangrijke rol spelen. Deze (sociale) media beïnvloeden de mening van individuen en maken het tegelijkertijd gemakkelijker om beklag te doen – of anderen aan te sporen ook hun beklag te doen op basis van vooraf aangeleverde argumenten. Wat betreft de

uitzending van 15 september 2022, waarover verreweg de meeste klachten werden ingediend, dient opgemerkt te worden dat deze veelal zijn ingediend naar aanleiding van een hetze die op sociale media is ontstaan. Het aantal klachten over deze uitzending (1769 om precies te zijn) en de handelswijze waarop deze klachten tot stand zijn gekomen bevestigen dit beeld. De NPO-Ombudsman schetst dit patroon zelf in voetnoot 17 van haar rapport:

De indiener van deze klacht zette zijn mail aan de ombudsman op Twitter met de toevoeging dat je de ombudsman kon mailen als je je aansloot bij zijn klacht. 662 hebben daarna zelf die actie ondernomen en de ombudsman gemaild [...].

Gesteld kan dan ook worden dat de hoeveelheid klachten naar aanleiding van de uitzending van 15 september 2022 het gevolg is van een (online) hetze die is gevoerd tegen onze omroep.

Hetzes van dit soort zien we in onze huidige tijd steeds vaker. Iemand is verontwaardigd over de inhoud van een programma of een uitspraak, doet zijn beklag op sociale media en roept op tot het *cancelen* van het programma of een persoon. Anderen voelen zich hierna aangespoord hetzelfde te doen. Het op grote schaal indienen van klachten over *Ongehoord Nieuws* moet dan ook tegen deze achtergrond worden begrepen. In dit geval wordt het publiek nog eens extra aangemoedigd om klachten in te dienen omdat eerder ingediende klachten hebben geleid tot het opleggen van een sanctie. In de media werd vervolgens bericht over het grote aantal klachten en hoe deze hoeveelheid klachten wederom zou leiden tot een onderzoek van de NPO-Ombudsman.² Hiermee wordt een onwelgevallig publiek als het ware aangemoedigd om klachten in te dienen over een specifiek programma – hetgeen dat ook duidelijk is gebeurd bij ON! gezien het feit dat inmiddels over 22 van de 23 onderzochte uitzendingen van *Ongehoord Nieuws* is geklaagd.

Overigens dient wat betreft bovenstaande te worden opgemerkt dat de omgang met de ingediende klachten niet hetzelfde is voor alle programma's. Zo is op de website klachten.tv te zien dat er over het NPO-programma *Op1* op dit moment 224 klachten zijn ingediend bij de NPO-Ombudsman.³ Het ligt voor de hand dat veel van deze klachten zijn ingediend naar aanleiding van een uitzending waarin minister Ernst Kuipers wordt ondervraagd over mondkapjes en lockdowns, waarover veel ophef ontstond op sociale media. Echter heeft deze ophef noch geleid tot grootschalige aandacht in de media noch – voor zo ver publieke bekend – tot een onderzoek van de NPO-Ombudsman. Als er al aangenomen dient te worden dat het werken op basis van een standaard van klachten een effectieve methode is – hetgeen dat wij zoals hierboven uiteengezet betwisten – dan dient op zijn minst de vraag beantwoord te worden waarom er dan niet met een transparante en kwalitatieve standaard wordt gewerkt. Met andere woorden, welke criteria worden gehanteerd voor het instellen van een onderzoek? In dat kader bijvoorbeeld: welk aantal klachten dient ontvangen te zijn door de NPO-Ombudsman alvorens een onderzoek wordt ingesteld? Enzovoorts. Een dergelijke standaard ontbreekt, hetgeen dat de verdenking van een eenzijdige focus op ON! in het algemeen en *Ongehoord Nieuws* in het

1 Hoewel dit een reactie is op het tweede rapport van de NPO-Ombudsman, dient hier wel kort opgemerkt dat dit een dubieuze gang van zaken is: het gaat om een rapport waarop een sanctie tegen ON is gebaseerd dat op zichzelf geen directe consequentie heeft voor andere omroepen, die kennelijk wel onderzoeksobject zijn geweest.

2 Zie RTL Nieuws, 22 september 2022, 'Ombudsman onderzoekt klachten over Ongehoord Nederland', te raadplegen via: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5335022/ombudsman-onderzoekt-klachten-over-ongehoord-nederland>

3 Zie <https://klachten.tv/stats>

bijzonder oproept. Kennelijk zijn 224 klachten naar aanleiding van een uitzending van *Op1* geen aanleiding tot een onderzoek, maar wordt er door de Ombudsman wel gekeken naar uitzendingen van *Ongehoord Nieuws* waar maar een enkele klacht over binnen is gekomen.

Het heeft er gelet op voorgaande alle schijn van dat de NPO-Ombudsman haar eigen onpartijdigheid ondermijnt door geen onderzoek in te stellen naar een programma als *Op1*, maar wel naar *Ongehoord Nieuws*. Dit wordt nog eens versterkt door het feit dat in het eerste rapport kennelijk ook andere omroepen ter discussie stonden, maar dit voor deze omroepen geen sanctie of andersoortige consequenties opleverden. De NPO-Ombudsman schrijft op pagina 3 van haar rapport dat het journalistiek handelen van alle omroepen met dezelfde uitgangspunten wordt onderzocht. Dit lijkt aldus een onjuiste voorstelling van zaken.

Tot slot dient nog opgemerkt te worden dat als er gewerkt zou worden met een objectieve standaard voor het indienen van klachten (wat aldus ten eerste niet het geval is en waar wij als omroep ten tweede geen voorstander van zijn) dat programma's met een zogezegd links-ideologische inhoud in het voordeel zouden zijn. *Cancelling* – waar het indienen van klachten zoals hierboven uiteengezet toe kan worden gerekend – is een fenomeen dat vooral lijkt op te treden aan de linkerkant van het politieke spectrum, terwijl mensen met een rechtse opvatting (het publiek van ON!) over het algemeen tegen *cancelling* en voor een zo groot mogelijke vrijheid van meningsuiting lijken te zijn. Zij zullen er wellicht eerder voor kiezen niet naar een programma te kijken dan dat zij wensen om het programma actief van televisie te verwijderen. Dit betekent dat er sowieso meer klachten zullen volgen wanneer het gaat om programma's zoals *Ongehoord Nieuws* van een meer rechts-ideologische signatuur.

Samengevat is het instellen van een onderzoek op basis van de hoeveelheid ingediende klachten – of überhaupt op basis van het indienen van klachten – geen goed instrument om te bepalen of er nader onderzoek nodig is ten aanzien van de kwaliteit van een programma.

2. De positie van de Ombudsman in relatie tot de Journalistieke Code

De NPO-Ombudsman merkt op dat de Journalistieke Code leidend is bij alle door haar uitgevoerde onderzoeken. Net als alle andere twaalf omroepen heeft ook ON! deze code uiteraard ondertekend. Wanneer wordt gekeken naar de Journalistieke Code vallen wat ons betreft twee zaken op die van groot belang zijn in het kader van dit rapport van de NPO-Ombudsman.

Ten eerste staat in de Journalistieke Code beschreven dat geloofwaardigheid en vertrouwen van het publiek belangrijk zijn en onder andere worden verkregen door “onafhankelijk, onpartijdig en onbevooroordeeld te zijn – druk van buiten en binnen de organisatie heeft geen invloed op de inhoud van onze producties”. Hoe verhoudt dit in de Journalistieke Code leidende element zich tot het indienen van klachten door het publiek, die vervolgens aanleiding geven tot een onderzoek door de NPO-Ombudsman? Hiermee wordt wel degelijk druk uitgeoefend. In de eerste plaats *van buiten*. Het signaal is: als jij programma’s maakt met een inhoud die ons niet aanstaat, dienen wij klachten in en zal jij de inhoud van de programma’s moeten aanpassen. Daar stopt het niet. In het geval van ON! wordt er ook *van binnen* de NPO-organisatie grote druk uitgeoefend om ons programma aan te passen, zowel door de directie van de NPO alsook door de andere omroepen. Wat te denken van de verklaring van de andere omroepen niet meer samen te willen werken met onze omroep? Hier gaat tevens een signaal van uit: als jullie je niet aanpassen aan ons, dan staan hier consequenties tegenover. Hiermee is niet alleen het klachtenstelsel, maar ook de manier van omgang met ON! een directe schending van de Journalistieke Code op dit punt.

Daarnaast geeft de Journalistieke Code aan dat evenwichtigheid en pluriformiteit binnen de publieke omroep belangrijk is. ON! onderschrijft dit ten volle; dit is zelfs een van de redenen dat ON! is opgericht. Echter wordt door het handelen van de NPO-directie inzake de eerdere sanctie, het statement van de gezamenlijke omroepen en de ingestelde klachtenprocedure waarop de NPO-Ombudsman haar onderzoek baseert dit punt geschonden. Evenwichtigheid wordt niet betracht aangezien er naar andere omroepen en programma’s geen onderzoek wordt verricht (denk aan het eerder aangehaalde voorbeeld van Op1). Door enkel te focussen op ON! komt de pluriformiteit eveneens in het geding. ON! is de enige omroep van rechts-conservatieve signatuur in het huidige medialandschap. Door enkel onze omroep stelselmatig aan te vallen, uit te sluiten en te bekritisieren wordt het vereiste in de Journalistieke Code van “verschillende visies” direct ondermijnt. Dit is zeer kwalijk.

Het is eveneens bijzonder twijfelachtig of een instituut als de NPO-Ombudsman gezien deze werkwijze *zelf* voldoet aan de Journalistieke Code – sterker nog, de vraag rijst of de NPO-Ombudsman en NPO-directie door hun werkwijze de Journalistieke Code niet *zelf* schenden door de voortdurende aanval op ON!. De onafhankelijkheid van de Ombudsman komt in ieder geval sterk in het geding, hetgeen de betrouwbaarheid van haar rapport niet ten goede komt. Het is opmerkelijk dat de NPO-Ombudsman zich dat in het algemeen niet lijkt te realiseren, aangezien zij op pagina 3 van haar rapport stelt dat “de ombudsman journalistiek handelen van alle omroepen met dezelfde uitgangspunten [onderzoekt]” – hetgeen pertinent niet blijkt te kloppen zoals hierboven is aangetoond.

Dit beeld wordt nog eens versterkt door het feit dat de NPO-Ombudsman zelf niet gecontroleerd wordt. Er wordt kennelijk aangenomen dat de NPO-Ombudsman de waarheid in pacht heeft en voor wat betreft alle zaken die worden besproken de doorslaggevende stem kan hebben. In de huidige ingewikkelde maatschappij, waarin verschillende visies elkaar tegenspreken, is dit noch overtuigend noch toereikend. Het strekt dan ook ter aanbeveling om deze positie van de NPO-Ombudsman kritisch tegen het licht te houden.

Uiteraard zal de NPO-Ombudsman, en in navolging hiervan de NPO-directie, van mening zijn dat de handelswijze van ON! een dergelijke houding en benadering heeft gelegitimeerd vanwege de *inhoud* van programma's en de manier van presentatie van het programma *Ongehoord Nieuws* (de belangrijkste punten van kritiek in het rapport van de NPO-Ombudsman van 30 november 2022). Dit argument kan echter geen standhouden, zoals verder in deel II van deze reactie op het rapport van de NPO-Ombudsman wordt toegelicht.

3. Het genre van het programma en selectie van gasten

De NPO-Ombudsman stelt in haar rapport terecht dat het programma *Ongehoord Nieuws* vanaf dit seizoen een opinie- en duidingsprogramma is. De NPO-Ombudsman lijkt in haar argumentatie echter te suggereren dat wij aannemen dat dit ons zou vrijpleiten van de verplichtingen die zijn neergelegd in de Journalistieke Code. Dit is uiteraard niet de overweging van het aanpassen van de beschrijving van het programma. Er is gekozen voor deze hernieuwde omschrijving vanwege enerzijds het feit dat de presentatrices op deze manier ook de mogelijkheid hebben zich in de discussie te mengen (en dus geen nieuwslezers zijn) en anderzijds omdat hiermee duidelijk wordt dat iedereen die in het programma optreedt als vanzelf de mogelijkheid heeft zijn eigen opinie te verkondigen en juist met dit doel en om deze reden deelneemt aan het programma.

Het is belangrijk de achtergrond hiervan te verduidelijken: in tegenstelling tot de NPO-Ombudsman, die nogal stellige uitspraken doet, staan wij als omroep het standpunt voor dat er *altijd* – om welk thema het ook gaat – verschillende visies mogelijk zijn op een maatschappelijke kwestie. De thema's die worden behandeld in *Ongehoord Nieuws* – bijvoorbeeld discriminatie, stikstof, klimaatverandering, de werking van maatregelen en vaccinatie ter voorkoming van verspreiding van COVID-19 et cetera – zijn thema's waarover de discussie nog altijd wordt gevoerd. Dat betekent dat er verschillende visie op de waarheid zijn. Er is altijd sprake van een interpretatie van de maatschappelijke ofwel politieke kwestie. Een *interpretatie* die uiteraard wel ondersteund dient te worden door duidelijke lijn van argumentatie en expertise.

Dit betekent concreet dat de presentatrices (waarover hieronder meer) de personen die te gast zijn in het programma bevragen op de door hem of haar gekozen lijn van interpretatie. Met andere woorden, welke argumenten draagt deze persoon aan om tot zijn of haar conclusie te komen? Kan deze conclusie standhouden op basis van de door hem of haar gehanteerde argumenten? Hoe zou de persoon reageren op tegenargumenten? Belangrijk is hierbij op te merken dat personen nooit *zo maar* worden uitgenodigd om in het programma te verschijnen. Zij worden uitgenodigd op basis van hun expertise, maatschappelijke positie, bekendheid of verricht onderzoek naar een bepaalde maatschappelijke of politieke kwestie.

Het is belangrijk om dit te verduidelijken omdat de NPO-Ombudsman geen onderscheid lijkt te maken tussen willekeurig van straat geplukte personen – om het even oneerbiedig te verwoorden – en de personen die wij uitnodigen in ons programma (er wordt stelselmatig gesproken van "gast" in het rapport). Gezien de achtergrond van de personen, die in het programma ook wordt toegelicht, staat hun expertise bij voorbaat vast. Wel dient opgemerkt te worden dat dit vaak personen zijn die er een minderheidsvisie op nahouden. Zo kan gesteld worden dat in het geval van klimaatverandering wellicht de meerderheid van de wetenschappers van mening is dat dit een groot probleem is en om actie vraagt. Het gaat hier echter om een *meerderheid*, niet om *unanimiteit* – met andere woorden, er zijn ook wetenschappers die in dit verband een *minderheidsopinie* innemen.

Het is van belang te benadrukken dat elke verandering begint bij een minderheid. Soms zelfs bij één persoon die ergens anders over denkt. In religieus opzicht kan dat een Mohammed, Mozes of Jezus zijn. In wetenschappelijk opzicht een Darwin of Galileo. Natuurlijk is een minderheid geen garantie voor de waarheid, maar dat geldt ook voor een meerderheid. Bij ON! willen we

graag minderheden die niettemin goede argumenten lijken te hebben voor hun standpunten een podium geven. Wij als omroep vinden het niet alleen interessant maar ook belangrijk om deze minderheidsopinie voor het voetlicht te brengen. Zoals hierboven gesteld is dat ook een van de redenen dat de omroep is opgericht.

Hetzelfde geldt voor de politici die wij uitnodigen. Wellicht is een meerderheid van de politici van mening dat er een groot stikstofprobleem is en dat om deze reden maatregelen moeten volgen. Echter, ook hier betekent dit niet dat dit een unaniem standpunt is: er zijn politici met een minderheidsopinie (veelal in de oppositie) op dit dossier. Wij als omroep vinden het, zoals hiervoor ook al gesteld, interessant én belangrijk om deze minderheidsopinie voor het voetlicht te brengen.

De NPO-Ombudsman redeneert wat betreft het waarderen van standpunten, maar ook de beschrijving van personen die zitting nemen in ons programma, vanuit de meerderheidsopinie. Aangezien dit niet voor niets een meerderheidsopinie is, wordt deze als vanzelfsprekend door een meerderheid van de mensen gedeeld. Dit betekent echter niet dat dit ook de *waarheid* is. Sterker nog, de waarheid staat in maatschappelijke en politieke kwesties nooit definitief vast. In tegenstelling tot wiskunde, waarbij de uitkomst altijd en in ieder geval hetzelfde is en nage-rekend kan worden, zijn uitspraken en meningen in een maatschappelijk of politiek debat nooit op wiskundige wijze te benaderen. De waardering van uitspraken en meningen wordt voor een groot deel bepaald door de positie in het maatschappelijk en politiek debat. Dit geldt voor gasten, maar ook voor de NPO-Ombudsman. De standpunten die de NPO-Ombudsman in haar rapport inneemt, geven volgens ons duidelijk aan waar zij staat in de discussie. Dit komt de legitiemiteit van haar rapport – op zijn zachtst gezegd – niet ten goede.

Laten wij tot slot benadrukken dat wij als omroep staan voor nieuwsgierigheid, onderzoek en het aan het licht brengen van de minderheidsopinie – hetgeen dat vanzelfsprekend het kritisch bevragen of zelfs aanvallen van de meerderheidsopinie en personen die deze voorstaan met zich meebrengt. Dit betekent, wij benadrukken het nog maar eens, niet dat de personen die worden uitgenodigd geen expertise hebben op dit terrein (zij worden juist uitgenodigd vanwege hun deskundigheid dan wel relevantie), maar het betekent wel dat wij ook hun opvatting beschouwen als een *opinie* en als *duiding* van maatschappelijke kwesties. Op deze manier moet de beschrijving van ons programma dan ook worden opgevat – geenszins als ondermijning of ontwijking van de Journalistieke Code, zoals de NPO-Ombudsman lijkt te suggereren. Sterker nog, wij zijn van mening dat wij hiermee juist tegemoetkomen aan een van de eisen in de Journalistieke Code, namelijk: “berichtgeving is gebalanceerd en vertegenwoordigt verschillende visies”.

4. Het onderscheid tussen feit en mening

Bovenstaande heeft direct betrekking op het onderscheid tussen feit en mening dat door de NPO-Ombudsman meermaals wordt aangehaald en ook in de Journalistieke Code vermeld staat.⁴ De vraag rijst: wanneer is iets een feit? En in het verlengde daarvan: wanneer is iets een interpretatie van een feit of een mening?

Gesteld kan worden dat er volgens ons in de meeste journalistieke programma's maar zeer zelden feiten worden besproken die onomstotelijk vaststaan. Indien dit wel het geval zou zijn, zou het dan hoogstwaarschijnlijk voornamelijk gaan om zaken van wiskundige aard of zaken die algemeen verifieerbaar zijn. Te denken valt aan uitspraken als: "de tafel is wit", "er staan twaalfhonderd mensen op de foto" en "het regent buiten". Naast deze zeer duidelijk afgebakende categorie wordt het eigenlijk direct lastiger definiëren als het om kwalitatieve duidingen gaat. Of wit een mooie kleur is, is bijvoorbeeld voor discussie vatbaar. Of twaalfhonderd mensen op een demonstratie veel is, hangt af van wie je het vraagt. Of regen normaal is in de tijd van het jaar of zelfs of motregen als regen moet gelden hangt af van je visie op dit onderwerp. Het onderscheid tussen beide is kortom lastig te maken, zoals hierboven is verduidelijkt.

Ons programma gaat als volgt te werk: iemand wordt uitgenodigd op basis van expertise of functie in het politieke of maatschappelijk debat. In een journalistiek itemfilmpje wordt de context van het besproken onderwerp toegelicht. Daarna wordt de uitgenodigde persoon gevraagd naar zijn interpretatie of duiding (gezien het feit dat het een "opinie- en duidingsprogramma" betreft behoeft dit geen verdere uitleg). Voorts bevrage de presentatie de persoon op de argumenten die door hem of haar worden aangedragen ter onderbouwing van zijn of haar standpunt. Dit gebeurt bijvoorbeeld door tegenargumenten aan te dragen.

In tegenstelling tot wat de NPO-Ombudsman lijkt voor te staan, gaan wij ervan uit dat het voornamelijk belangrijk is voor het publiek om te worden voorgelicht over het standpunt van de uitgenodigde personen. Waarom denken zij op een bepaalde manier? Hoe gaan zij om met tegenargumenten? Wat is hun oplossing?

Hiermee voldoet onze omroep, in tegenstelling tot de visie van de NPO-Ombudsman en de NPO-directie, juist aan de Mediawet die stelt dat de publieke omroep een samenbindende factor in onze democratische samenleving moet zijn. Wij geven gasten met een minderheidsstandpunt de mogelijkheid hun standpunt uit te leggen en toe te lichten. Hiermee wordt de informatievoorziening in het democratisch landschap volledig(er) – dit wordt ook beschreven in het beleidsplan van ON! op basis waarvan de omroep is toegelaten tot het publieke bestel. Het is in een democratie niet aan de machthebbers (waartoe degenen met het meerderheidsstandpunt behoren) maar aan het volk om te bepalen wat de koers van het land moet zijn. Het volk kan deze afweging enkel maken indien zij op de hoogte wordt gesteld van alle visies, ook die van de minderheid. ON! voorziet hiermee in een essentiële functie binnen een democratische samenleving.

⁴ Belangrijk is hierbij op te merken dat wij hetgeen dat in Journalistieke Code staat op dit punt uiteraard onderschrijven. Echter is het onderscheid tussen feit en mening in de praktijk lastig te maken. Het is, met andere woorden, voor interpretatie vatbaar. Wij hanteren als omroep kennelijk een ander onderscheid tussen feit en mening dan de NPO-Ombudsman. Deze paragraaf is specifiek gericht op het verduidelijken van het door ons gehanteerde onderscheid en niet op het in twijfel trekken van de Journalistieke Code op dit punt.

Tot slot kan gesteld worden dat uit de manier waarop de NPO-Ombudsman personen met een minderheidsopvatting, maar met kundigheid en expertise, wegzet in het rapport weinig respect voor andersdenkenden blijkt. Zij hanteert tevens geen objectieve standaard: de minderheidsopinie wordt veelvuldig – onterecht – geduid als “mening” waarop stevig bevraagd moet worden, terwijl de meerderheidsopinie – onterecht – wordt geduid als “feit” dat in de discussie geen verdere toelichting behoeft. Wij kiezen als omroep een andere stijl: wij gaan ervan uit dat de zienswijzen in de zoektocht naar waarheid niet definitief vaststaan, dat open discussie en informatievoorziening belangrijke kernwaarden van een democratische samenleving zijn en dat daarom ook degenen met een minderheidsvisie hun opvatting uiteen moeten kunnen zetten, zonder hiermee continu onderbroken te worden en om de oren geslagen te worden met “feiten” die als dusdanig zijn bestempeld door de meerderheid. Het criterium in de Journalistieke Code dat journalisten in publicaties duidelijk onderscheid maken tussen feiten en meningen is – en dan drukken wij het nog voorzichtig uit – moeilijk te controleren. De argumentatie van de NPO-Ombudsman kan op dit punt geen standhouden.

Deel 2

Na het algemene eerste deel volgt nu het meer specifieke tweede deel waarin wordt ingegaan op de inhoudelijke analyse van de NPO-Ombudsman, gebaseerd op de binnengekomen klachten. Hierbij volgt een reactie op de drie thema's die in het rapport worden besproken: (1) racisme en discriminatie, (2) betrouwbaarheid en (3) onafhankelijkheid, onpartijdigheid en onbevooroordeeldheid.

Thema 1: racisme en discriminatie

1. Algemeen

De NPO-Ombudsman schrijft in haar rapport dat het haar taak is om patronen in journalistiek handelen inzichtelijk te maken. Zij stelt daarom klachten in zijn totaliteit te hebben bekeken rond termen en normen uit de Journalistieke Code in plaats van – en, dit is opvallend en daarom citeren wij ter volledigheid – “elk in een klacht aangedragen voorbeeld van een mogelijke schending als incident aan te halen of uit te werken”.

Gesteld kan worden dat deze redenering twijfelachtig is. Duidelijk is dat dit rapport, hoewel er gepoogd wordt het in een bredere context in te bedden, voornamelijk gericht is op de klachten die naar aanleiding van een hetze aangevoerd op sociale media zijn ingediend tegen de omroep, zowel wat betreft (vermeende) onjuiste informatie en (vermeende) discriminatie. Het gaat hier specifiek om de uitzending van 15 september 2022, het journalistieke item (“enkele filmfragmenten”, zoals de NPO-Ombudsman dit noemt) en woordgebruik dat in deze uitzending naar voren kwam. Hiermee kan ten eerste al geconcludeerd worden dat de NPO-Ombudsman haar eigen standpunt op dit punt ondergraaft.

Daarnaast moet wat betreft de specifieke analyse van het itemfilmpje in deze uitzending worden opgemerkt dat er een beroep wordt gedaan op een analyse van het KRONCRV-programma *Pointer* (zie voetnoot 25 en 36, alsook §3.1.2 van het rapport van de NPO-Ombudsman in zijn geheel). Het is op zijn zachtst gezegd nogal dubieus dat er een beroep wordt gedaan op een *fact check* van een andere omroep binnen de NPO. Hieruit blijkt, wederom, een duidelijke vooringenomenheid van de NPO-Ombudsman. Waarom zou een programma als *Pointer* als “onafhankelijke *fact check*” kunnen worden beschouwd voor een ander programma binnen de NPO? Waarom spreekt de NPO-Ombudsman hier een, al dan niet indirecte, voorkeur uit voor een andere omroep binnen de NPO?

Nog los van deze bevooroordeeldheid van de NPO-Ombudsman, dient te worden gewezen op het dubieuze karakter van het programma *Pointer* zelf. In juni van dit jaar werd door de rechter geoordeeld dat Omroep KRONCRV zich in het programma *Pointer* onrechtmatig heeft uitgelaten over de Stichting Climate Intelligence (Clintel).⁵ Ironisch genoeg heeft deze rechterlijke veroordeling niet alleen *niet* geleid tot een sanctie van de NPO – terwijl hier door een rechterlijke instantie werd geoordeeld dat het om “desinformatie” ging – maar gebruikt de NPO-Ombudsman het programma nu weer als onderbouwing voor het zogezegd racistische of discriminerende karakter van de filmpjes die werden getoond in de uitzending van *Ongehoord Nieuws* van 15 september 2022.

⁵ Zie ‘Tv-programma Pointer deed onrechtmatige uitlating over klimaatstichting Clintel’, 7 juni 2022, te raadplegen via: <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Midden-Nederland/Nieuws/Paginas/Tv-programma-Pointer-deed-onrechtmatige-uitlating-over-klimaatstichting-Clintel.aspx>

Dan over de vraag of er überhaupt sprake is van racisme of discriminatie. Kennelijk hanteert de NPO-Ombudsman ter beoordeling hiervan een definitie van het College voor de Rechten van de Mens. Ter volledigheid citeren wij de gehanteerde definitie:

(1) een theorie, idee of opvatting, met als inhoud (2) een onderverdeling van mensen in groepen op grond van een verondersteld 'ras', waarbij (3) een of meer groepen als superieur en/of andere als minderwaardig worden beschouwd.

Hoewel de NPO-Ombudsman zelf aangeeft dat de Journalistieke Code niet bedoeld is om een eenduidig oordeel te geven over racisme en/of discriminatie (en dus ook in het rapport niet toetst aan de door haar gehanteerde definitie), geven wij hier ter volledigheid toch een analyse van de getoonde filmpjes op basis van dezelfde definitie.

Noch in de filmpjes noch in de toelichting bij de filmpjes is een theorie gepropageerd. Indien er al sprake was een achterliggende 'theorie' of een achterliggend 'idee' in de uitzending van 15 september 2022 was het dat er sprake kan zijn van racisme of discriminatie bij elke groep mensen. Dit is zowel in de uitzending alsook in latere toelichting meermaals duidelijk naar voren gebracht. Hiermee is aan het eerste criterium al niet voldaan. Wat betreft het tweede en derde criterium kan gesteld worden dat er inderdaad een onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende mensen op basis van huidskleur (overigens enkel om hen aan te duiden om de inhoud van de getoonde filmpjes duidelijk te maken), maar dat dit geenszins met het doel is om groepen als superieur of minderwaardig weg te zetten. Dit wordt niet alleen duidelijk in de toelichting bij de filmpjes, maar blijkt eveneens weer uit het hiervoor beschreven hoofddoel van de uitzending. Uit dit hoofddoel blijkt juist de *gelijke behandeling* van iedereen: iedereen, ongeacht huidskleur, kan zich schuldig maken aan racisme en/of discriminatie en dat is bij iedereen verwerpelijk.

De NPO-Ombudsman refereert in dit kader verder aan de zorgplicht die er op omroepen rust om in hun media-inhoud geen bijdrage te leveren aan 'geweld of haat' jegens personen. Laten wij vooropstellen dat wij dit als omroep uiteraard volledig onderschrijven. Wij keuren iedere vorm van geweld of haat jegens personen – wie dan ook – af. Dit geldt dus ook voor haat of geweld jegens personen met een blanke huidskleur ("blankofobie", zoals gemunt in de uitzending). In de meeste NPO-programma's – en in de meeste programma's in brede zin – wordt, terecht, aandacht besteed aan het kwalijke aspect van racisme of discriminatie tegen mensen met een donkere huidskleur. Echter hebben wij als omroep ook de andere kant van racisme en discriminatie willen laten zien in deze uitzending. Daar staan wij nog steeds achter en dit doel van de uitzending past juist bij uitstek bij de waarden zoals deze in de Mediawet zijn verdisconteerd.

De NPO-Ombudsman lijkt dit anders te zien. Zij schrijft dat je als waardengemeenschap kunt bepalen dat in een journalistiek of ander programma sprake is van uitlatingen die niet samengaan met de waarden die de publieke omroepen moeten/willen uitdragen en waar je dientengevolge als deelnemer aan die waardengemeenschap op kunt worden aangesproken. Zij verduidelijkt dat door te stellen dat omroepen, bestuurders en programmamakers binnen de NPO dit hebben gedaan. Dit is een uiterst opmerkelijk standpunt. Hoe kan een 'waardengemeenschap' zelf toezicht houden op de door haar uitgedragen waarden? Dit duidt weer op het onderschrijven van een bepaald meerderheidsstandpunt – dat bij voorbaat het stempel 'waarheid' op zich geplakt krijgt – in plaats van een objectieve analyse. Het feit dat een aantal klagers iets vindt (zoals eerder

aangehaald) of het feit dat omroepen, bestuurders en programmamakers iets vinden (zoals in dit geval) maakt het nog niet objectief gezien waar.

Het gaat in het onderhavige geval om een zeer ingewikkeld en maatschappelijk belangrijk maar ook heikel thema als discriminatie en/of racisme en hier zou een onafhankelijke instantie naar moeten kijken om tot een oordeel te komen. Het feit dat er wederom wordt afgegaan op een "signaal" dat wordt afgegeven door omroepen, bestuurders en programmamakers (mogelijk beïnvloed door de op sociale media gevoerde hetze) is zeer twijfelachtig en komt de betrouwbaarheid van het rapport van de NPO-Ombudsman niet ten goede.

2. Beeldmateriaal

Vervolgens volgt een analyse van het beeldmateriaal van de uitzending op basis van een analyse van KRONCRV-programma *Pointer*. Over de betrouwbaarheid van *Pointer* in het algemeen en het dubieuze beroep van de NPO-Ombudsman op dit programma is hierboven al uitgebreid stilgestaan.

Zoals de NPO-Ombudsman terecht stelt, is er inmiddels door ons gereageerd: er zijn lessen getrokken uit het tonen van het filmpje op deze manier. De context had beter geschetst kunnen worden door te stellen dat de beelden dienen als illustratie van een vorm van racisme die weinig wordt belicht. Dit neemt volgens de NPO-Ombudsman het onjuiste gebruik niet weg. Echter, zou de NPO-Ombudsman kunnen aangeven wat er dan precies *onjuist* is aan de filmpjes? Heeft zij hier bewijs voor, behalve een eenzijdig en bovendien bevooroordeeld beroep op een zogenaamde *fact check* van een andere NPO-omroep die eerder door de rechter is veroordeeld vanwege het verspreiden van aantoonbare desinformatie? Tevens toonde *Pointer* enkel aan dat een racistisch motief niet kan worden bewezen, maar uit het ontbreken van het bewijs dat er sprake was van een racistisch motief in de beelden kan niet worden afgeleid dat dit hierbij ook daadwerkelijk heeft ontbroken. Zelfs al zou *Pointer* een juiste bron zijn, dan nog staat de onjuistheid aldus niet vast. Wij hebben met de uitzending op de asymmetrie willen wijzen in vooroordelen: indien een donker persoon wordt aangevallen door blanke personen lijkt de aanname dat er sprake is van racisme wel geaccepteerd (zie de kwestie George Floyd), maar indien een donker persoon een blanke mishandelt is deze aanname maatschappelijk niet aanvaard. Wij hebben de vraag opgeworpen of deze asymmetrie gerechtvaardigd is.

De NPO-Ombudsman merkt voorts op dat er kennelijk niet snel genoeg gecorrigeerd is. Ten eerste staat de behoefte tot correctie aldus ter discussie. Er is door de NPO-Ombudsman niet overtuigend aangetoond dat er überhaupt gecorrigeerd had moeten worden. Wij vinden correctie niet nodig, maar – zoals hierboven al aangehaald – had de context wel duidelijker kunnen worden geschetst. Hadden wij dit sneller bekend kunnen maken? Wellicht. Maar reflectie en het kritisch tegen het licht houden van je eigen handelen kost tijd. Daarbij dient tevens te worden opgemerkt dat een mediastorm zoals deze op ons afkwam na afloop van de uitzending van 15 september 2022 ook de nodige impact heeft (gehad). Zo hebben meerdere personen die betrokken zijn bij onze omroep (hoofddirectie en presentatie) expliciete doodsb bedreigingen ontvangen – die overigens weer zijn begonnen na het verschijnen van dit rapport van de NPO-Ombudsman.

Voorname commotie en bijkomende persoonlijke impact (bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid) bemoeilijkt objectief reflecteren op zaken. Enige mate van begrip van de zijde van de NPO-Ombudsman zou hiervoor dan ook op zijn plek zijn. Tegelijkertijd moet worden opgemerkt dat de frase “zo snel als haalbaar” voor interpretatie vatbaar is. Voor ons was dit, gezien alle omstandigheden van dit specifieke geval, zo snel als haalbaar.

In de Journalistieke Code is tevens opgenomen dat “[de] wijze van rectificatie verschilt per redactie en type medium en valt onder de verantwoordelijkheid van de betreffende hoofdredactie”. De hoofdredactie heeft dit als een passende wijze van rectificatie aangemerkt en is, gezien de specifieke situatie van dit geval, als gezegd van mening dat er op iets meer begrip ter zijde van de NPO-Ombudsman had mogen worden gerekend.

Samengevat is de conclusie dat er hier sprake zou zijn van een schending van de Journalistieke Code volgens ons niet op zijn plaats. Ter onderbouwing hiervan kan tot slot nog gewezen worden op het feit dat toen George Floyd om het leven kwam in de Verenigde Staten door allerlei NPO-programma’s werd bericht over een “racistisch motief” van de dader, voorafgaand aan een rechtszaak en zonder af te gaan op de verklaring van de dader zelf.⁶ Dit ondersteunt wederom het belang van de uitzending: waarom mag er bij de dood van een zwarte Amerikaan wel direct racisme worden aangenomen (hetgeen dat achteraf door de rechter in de Verenigde Staten overigens niet bewezen is verklaard), maar bij geweld tegen blanke personen niet? Het laat overigens ook wederom de bevooroordeeldheid, partijdigheid en eenzijdigheid van de NPO-Ombudsman zien.

3. Taalgebruik

In §3.1.2 van het rapport van de NPO-Ombudsman wordt specifiek gerefereerd aan taalgebruik van een van de presentatoren. Het gaat hier om het gebruik van het woord “neger” door Raisa Blommestein, dat in het rapport foutief wordt aangemerkt als het “n-woord”. In voetnoot 26 van het rapport licht de NPO-Ombudsman het gebruik van “n-woord” (in plaats van “neger”) toe. Volgens haar is dit een “inmiddels in de journalistiek breed gebruikte aanduiding”.

Al meermaals is gewezen op de vooringenomenheid van de NPO-Ombudsman en haar verkondiging van het meerderheidsstandpunt – dat als vanzelf voor waar wordt aangenomen. Haar onderbouwing op dit punt onderstreept dit wederom: het feit dat iets een breed gebruikte aanduiding is, wil niet zeggen dat het ook een juiste aanduiding is. Sterker nog, wij zijn van mening dat er in Nederland helemaal niet zoiets bestaat als het “n-woord”. Dit is een uit de Verenigde Staten overgewaaid aanduiding die refereert aan het Engelse woord nigger. Dit is vertaald naar het Nederlands “nikker” en geen “neger” (zoals door de presentatrice gebruikt). Het woord “neger” refereert aan het Spaanse “negro” dat zwart betekent.⁷ Het heeft in het geheel niets te maken met het Engelse woord nigger en de context van dit woord, zoals aangehaald in voetnoot 44 van het rapport van de NPO-Ombudsman. Dit is onze visie op de betekenis van dit woord en de onterechte lading die sommigen eraan (willen) geven. Hier doet zich dus een verschil in perspectief

⁶ Zie tevens verdere toelichting ‘Antwoorden van Ongehoord Nederland aan Ombudsman’, 23 november 2022.

⁷ Zie tevens verdere toelichting ‘Antwoorden van Ongehoord Nederland aan Ombudsman’, 23 november 2022.

voor ten aanzien van maatschappelijke onderwerpen. Geconcludeerd dient te worden dat het feit dat de NPO-Ombudsman hier spreekt van n-woord wederom haar vooringenomenheid en het overnemen van een meerderheidsstandpunt illustreert. Er is geen oog voor de ruimte die moet bestaan voor een alternatieve (minderheids)interpretatie. Dit komt de betrouwbaarheid van het rapport opnieuw niet ten goede.

Dan wat betreft het gebruik van het woord "neger". De NPO-Ombudsman stelt hierover dat diverse klagers stelden dat het woord werd gebruikt met de opzet om te kwetsen of om ophef te veroorzaken. Het is een gotspe dat een dergelijke zin in een zogenaamd objectief rapport staat opgenomen. Hoe kunnen klagers de opzet van iemand die een woord gebruikt achterhalen? Maar, belangrijker, hoe kan de NPO-Ombudsman afgaan op klagers die denken de opzet van een ander te kunnen achterhalen? Kunnen deze klagers gedachten lezen? Kan de NPO-Ombudsman gedachten lezen?

Het is des te opmerkelijker dat deze frase in het rapport is opgenomen gezien het feit dat er in de uitzending van 20 september 2022 (de uitzending na de 'gewraakte uitzending' van 15 september 2022) een verklaring is gegeven door ons als omroep en de presentatrice zelf over het gebruik van dit woord. In deze verklaring is duidelijk aangegeven dat het nooit de opzet is geweest om bewust te kwetsen en dat wij het betreuren als gevoelens gekwetst zijn geraakt. Wij hebben eveneens afstand genomen van iedere beschuldiging en uiting van racisme.⁸

Dan wat betreft het idee dat dit woord enkel is gebruikt om "ophef te veroorzaken". Er is door ons als omroep en door de presentatrice meermaals van de hand gewezen dat dit heeft meegeïmmineerd in de overwegingen wat betreft het gebruik van dit woord.⁹ Kennelijk kunnen wij inmiddels op verschillende plaatsen onze beweegredenen duidelijk maken, maar is de opvatting van klagers nog steeds doorslaggevend voor de NPO-Ombudsman. Dit is op zijn zachtst gezegd opmerkelijk te noemen.

4. Vrijheid van meningsuiting

Het rapport vervolgt onder §3.1.2 met een analyse van de vrijheid van meningsuiting. Er volgt een omslachtige redenering waarbij het uitgangspunt is dat de vrijheid van meningsuiting niet absoluut is, hetgeen dat wij als omroep uiteraard ook onderschrijven. Voor het bepalen van de grenzen van de vrijheid van meningsuiting wordt eerst gewezen naar de Nederlandse rechter of naar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens voor uitsluitel. Daarna volgt echter een beroep op de "wettelijke toezichthouder"¹⁰ en wordt ook gerefereerd aan de Journalistieke Code. Het geheel wordt hierdoor onsamenhangend en onduidelijk: wie moet nu uitsluitel geven over wat wel of niet toelaatbaar is wanneer het gaat om de vrijheid van meningsuiting volgens de NPO-Ombudsman?

⁸ Zie tevens verdere toelichting 'Antwoorden van Ongehoord Nederland aan Ombudsman', 23 november 2022.

⁹ Zie tevens verdere toelichting 'Antwoorden van Ongehoord Nederland aan Ombudsman', 23 november 2022.

¹⁰ Deze term wordt overigens ten onrechte gebruikt. Het College heeft niet een officiële taak om toezicht te houden. Het is - at best - een instelling die ongevraagd advies kan geven.

Laten wij, ondanks die onduidelijkheid, toch een poging doen. Te beginnen bij de Journalistieke Code, strikt genomen het enige waarop de NPO-Ombudsman zich zegt te baseren, waarin staat opgenomen dat zaken die bij wet verboden zijn niet in deze code worden besproken, omdat “we ervan uitgaan dat onze journalisten zich aan de wet houden”. Dit betekent precies wat er staat en is derhalve niet voor interpretatie vatbaar: de NPO-Ombudsman gaat ervan uit dat journalisten – dus ook journalisten van onze omroep – zich aan de wet houden. Dat lijkt een vaststaand gegeven. Waarom staat het houden aan de wet door journalisten van ON! dan ter discussie? Dat is ten eerste al dubieus. Kennelijk verdienen journalisten in het algemeen het voordeel van de twijfel en valt het toetsen aan de wet buiten de Journalistieke Code, maar met een vreemd staaltje acrobatiek (dat in ieder geval niet op juridische onderbouwing berust) wordt hier wat betreft journalisten van ON! *het nadeel van de twijfel* aangenomen.

Op basis van bovenstaande kan worden aangenomen dat een wettelijke beschouwing van het gebruik van het woord “neger” strikt genomen buiten de Journalistieke Code en dus buiten de taakomschrijving van de NPO-Ombudsman valt. Dat lijkt de NPO-Ombudsman zelf ook wel te erkennen (in ieder geval impliciet), maar zij laat zich toch verleiden tot een verdere analyse wat betreft het woordgebruik in de uitzending van 15 september 2022. Gezien het voorgaande volgt daarom ook een analyse van het woord – hoewel dit dus strikt genomen buiten de scope van de taak van de NPO-Ombudsman valt.

Ten eerste dient benadrukt te worden dat het in het specifieke geval van Raisa Blommestijn (de presentatrice die het woord “neger” gebruikte) opvallend is dat zij het nadeel van de twijfel krijgt wat betreft de veronderstelling dat zij zich niet aan de wet zou houden. Wellicht heeft de NPO-Ombudsman zich niet in de achtergrond van Blommestijn verdiept, maar indien zij dit wel had gedaan had zij gezien dat Blommestijn een gepromoveerd jurist is met als expertise democratie en vrijheid van meningsuiting. Alleen al om die reden zou zij eerder dan wanneer het gaat om de meeste journalisten het voordeel van de twijfel moeten genieten dat juist zij op de hoogte zou moeten zijn van de wettelijke grenzen van de vrijheid van meningsuiting.

Dat de NPO-Ombudsman zelf in ieder geval een beperkt idee heeft van de wettelijke grenzen van de vrijheid van meningsuiting blijkt wel uit het feit dat zij een beroep doet op de “wettelijk aangestelde toezichthouder” en niet op de wet zelf wanneer het gaat om het vaststellen van een gerechtigd gebruik van een specifiek woord. Indien zij de wetgeving en jurisprudentie erop had nageslagen, had zij namelijk ontdekt dat er geen eenduidige rechterlijke uitspraak is (zowel niet van een nationale rechter als van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens) die het gebruik van het woord “neger” als racistisch of discriminerend aanduidt. Haar gebrekkige deskundigheid op dit gebied wordt nog eens extra duidelijk door een ongelukkig beroep op de Grondwet; dat terwijl de rechter in Nederland helemaal niet mag toetsen aan de Grondwet. Het wordt zo mogelijk nog ongelukkiger als zij in voetnoot 40 van haar rapport nog – toevalligerwijs – de juiste maatstaf van toetsing door de rechter aanhaalt en hierbij stelt dat het moet gaan om het “bewust beledigen op basis van ras”. Met andere woorden, de intentie is leidend. Meermaals is gesteld, direct in de uitzending volgend op de gewraakte uitzending van 15 september 2022 en daarna op talloze plekken herhaald, dat Blommestijn niet de intentie heeft gehad om te beledigen – ofwel te discrimineren voor zo ver dat hier relevant is.

Wij begrijpen dat we hier harde woorden spreken tot de NPO-Ombudsman – zowel als persoon als instituut – maar laten wij verzekeren dat wij dit ook niet lichtvaardig doen. Wij nemen aanstoot

aan de gemakzuchtige wijze waarop de NPO-Ombudsman beschuldigingen lanceert dan wel gedooft over een zeer ernstige zaak: racisme. Een racisme-beschuldiging mag niet met dergelijk gemak gemaakt worden. Een onterechte beschuldiging van racisme lanceren diskwalificeert en demoniseert iemand. Wij als omroep nemen dan ook krachtig afstand van deze inmiddels wijd-verbrede praktijk.

Het feit dat er door het Openbaar Ministerie naar ons weten geen onderzoek naar de uitlatingen van Blommestijn is ingesteld en zij niet als verdachte is uitgenodigd, bevestigt opnieuw hetgeen dat hierboven wordt omschreven. Als er enige twijfel zou bestaan over het wettelijk onjuiste gebruik van het woord “neger” in deze uitzending (het gebruik kan gezien de maatschappelijke hetze namelijk niemand ontgaan zijn) was er wel een vervolging ingesteld of op zijn minst een onderzoek door het Openbaar Ministerie gestart. Sterker nog, er zijn zelfs aangiften gedaan tegen Blommestijn bij de politie. Kennelijk is dit alles onvoldoende geweest voor de verdenking van discriminatie, belediging, aanzetten tot haat of welk strafbaar feit dan ook. Het is nogal aanmatigend dat de NPO-Ombudsman het kennelijk, niet gehinderd door enige kennis van zaken, beter denkt te weten dan het Openbaar Ministerie, rechterlijke instanties of een gepromoveerd jurist zelf.

Voor de volledigheid benadrukken wij hier nogmaals – en hopelijk nu echt voor de laatste keer – dat het gaat om het gebruik van een normaal woord dat door de woke-beweging en *Black Lives Matter*-beweging volgens Blommestijn ten onrechte het stempel “racistisch” of “discriminerend” heeft opgeplakt gekregen. Het feit dat de NPO-Ombudsman van mening is dat dit de gewone kijker kennelijk ontgaan is, kan geen overweging zijn voor het verduidelijken van de context – in ieder geval niet van tevoren. Er is direct na de ophef, die noch Blommestijn noch wij als omroep hadden voorzien en zeker niet intentioneel was, een statement afgegeven.

Tot slot dan nog wat betreft de stelling van de NPO-Ombudsman dat het gebruik van het woord “neger” journalistiek niet effectief was: dat was deze juist wel. Inmiddels zijn we ongeveer drie maanden verder en wordt er nog steeds maatschappelijk gediscussieerd over het gebruik van het woord “neger” en over het in de ban doen van woorden in algemene zin. Als je iets wil als omroep is het, naast informeren en duiden, wel het aanzwengelen van relevante maatschappelijke discussies. Hoewel wij de ophef absoluut – en nog steeds – betreuren, is er weinig zo journalistiek effectief geweest als het gebruik van dit woord.

Thema 2: betrouwbaarheid

1. Algemeen

Wat betreft het tweede deel van het rapport van de NPO-Ombudsman, dat ziet op de betrouwbaarheid, stelt zij dat het gaat om diverse voorbeelden van in uitzendingen gedeelde informatie die aantoonbaar onjuist zou zijn. Klachten hierover kwamen over nagenoeg iedere uitzending binnen.

In deel I van deze reactie op het rapport van de NPO-Ombudsman is al stilgestaan bij de interpretatie van feiten en meningen. De scheidslijn tussen beide is lastig te maken, zeker wanneer het gaat om de interpretatie van maatschappelijke vraagstukken. Wij benadrukken nogmaals dat in onze sterk gepolitiseerde maatschappij de waarheid voor de een de onwaarheid van de ander is. Daarnaast wil het niet zeggen dat wanneer de meerderheid iets vindt, dit ook automatisch de waarheid is. Over alle onderwerpen waaraan door de klagers wordt gerefereerd, wordt discussie gevoerd – zowel in de politiek en de maatschappij als in de wetenschap. Het feit dat klagers vinden dat informatie “onjuist” is, kan op zichzelf geen criterium zijn om hier een onderzoek naar in te stellen. Hierbij is tevens doorslaggevend dat klagers zelf niet beschikken over de benodigde expertise, terwijl de door ons uitgenodigde gasten daarover wel beschikken – om deze reden worden ze immers geselecteerd voor deelname aan het programma.

2. “Onjuiste informatie”

De NPO-Ombudsman geeft aan “fact checks” te hebben verzameld van “onafhankelijke platforms” om door de gasten gedane uitspraken te verifiëren. De vraag rijst welke fact checks dit dan zijn en welke onafhankelijke platforms zij heeft geraadpleegd. Het feit dat zij eerder een expliciet beroep deed op *Pointer* van KRONCRV stelt in dit kader niet gerust. Zoals aangehaald, werd *Pointer* eerder door de rechter veroordeeld voor het verspreiden van onjuiste informatie (al dus niet een erg betrouwbare fact check) en daarnaast illustreert een beroep op een programma van KRONCRV de partijdigheid van de NPO-Ombudsman.

Het is eveneens dubieus te noemen dat de NPO-Ombudsman er in het rapport kennelijk vanuit gaat dat “het ging om beweringen waarvan vooraf bekend kon zijn dat gasten die zouden (kunnen) doen”. De NPO-Ombudsman kan kennelijk de gedachten van de gasten lezen en gaat uit van het steeds verkondigen van dezelfde uitspraken van gasten (zie voetnoot 51 van haar rapport). Natuurlijk zijn wij over het algemeen bekend met de algemene lijn van uitspraken die gasten doen, hier worden zij immers op geselecteerd. Tegelijkertijd moet benadrukt worden dat het enkel gaat om de algemene lijn en niet om de specifieke inhoud. Sterker nog, indien wij te veel zouden in gaan op de exacte bewoordingen en standpunten die iemand zal bezigen en innemen, wordt het geen spontane journalistiek meer, maar het doorvoeren van een agenda. Dat is absoluut *niet* waar wij als omroep voor staan.

Het selectiecriterium dat wij hanteren bij gasten is, naast hun expertise, het naar voren brengen van het minderheidsstandpunt en belichten van de andere kant van de nieuwsbol (hetgeen waar ON! voor is opgericht). Zoals eerder in deze reactie uitgebreid is toegelicht, is dit minderheids-

standpunt vaak minder bekend; het is, met een ander woord, minder “mainstream”. Dit kan ertoe leiden dat mensen die minder tolerant zijn – en enkel *hun* mening verkondigd willen zien worden – een klacht indienen bij de NPO-Ombudsman. Het feit dat de NPO-Ombudsman hierin meegaat is, zoals eerder al uitgebreid toegelicht, twijfelachtig.

De NPO-Ombudsman constateert een patroon van onjuiste informatie over “stikstofproblematiek, coronamaatregelen en vaccinaties, asielzoekers, arbeidsmigratie, de macht van de EU en specifieke intenties van de Nederlandse overheid”.¹¹ Indien ten eerste wordt gefocust op dat laatste punt (de specifieke intenties van de Nederlandse overheid) dient gesteld te worden dat het hierbij vanzelfsprekend *altijd* gaat om een interpretatie. Niemand kan de daadwerkelijke intenties van de overheid achterhalen. De personen die in onze uitzendingen verschijnen, vertrekken over het algemeen vanuit het perspectief dat de overheid in beginsel gewantrouwd moet worden omdat zij het meest machtige apparaat is en dat wij zorgvuldig om moeten gaan met onze individuele rechten – hetgeen dat wij als omroep ook ondersteunen.

Dan wat betreft de inhoudelijke thema’s die worden genoemd: hier gaat het om maatschappelijke thema’s waarover discussie mogelijk is. Hetgeen dat de ene persoon aanneemt als feit is voor de andere persoon iets waarover discussie bestaat. Wij als omroep vinden het belangrijk die discussie te voeren. In de vragen van klagers werd veelal duidelijk dat zij (en in navolging van hen de NPO-Ombudsman) een duidelijk idee hebben van wat de feiten zijn, terwijl uit de vraagstelling of verwijzing van bronnen vaak bleek dat het hier ging om inmiddels betwiste of ronduit onjuiste informatie.¹² En hier raken we aan de kern van de zaak: de waarheid staat niet vast wanneer het gaat om politieke en maatschappelijke thema’s. Het zoeken en interpreteren geschiedt door meerderheids- en minderheidsopvattingen te laten botsen met elkaar binnen het bestel.

Het is aanmatigend dat de NPO-Ombudsman kennelijk van mening is dat klagers – en zichzelf in navolging hiervan – wel tot de waarheid kunnen komen wanneer het gaat om thema’s waarover deskundigen het ook niet *unaniem* eens zijn (zoals uitgebreid toegelicht in deel I van de reactie op het rapport). Nogmaals, het onderscheid tussen “feit” en “mening” is in de praktijk lastig te maken. Overigens dient opgemerkt te worden dat aantoonbaar onjuiste informatie wel degelijk gecorrigeerd wordt op een speciaal daartoe opgezette Oeps-pagina.¹³

Kennelijk vindt de NPO-Ombudsman die Oeps-pagina onvoldoende. Hoe het dan wel zou moeten, wordt tevens niet duidelijk. De NPO-Ombudsman formuleert op dit punt omslachtig:

Dat consequent toepassen van correcties niet eenvoudig is, bewijzen media in de gehele wereld. Enkele zinnen uitleg over de criteria voor het al dan niet opnemen van een correctie zou de verantwoording van veel nieuwsorganisaties over het correctiebeleid transparanter maken.

Kennelijk wordt er nu toch weer een vergelijking met andere nieuwsorganisaties gemaakt – ditmaal zelfs over de gehele wereld. Deze nieuwsorganisaties kunnen de goedkeuring van de

¹¹ Op diverse klachten is inhoudelijk gereageerd, ook met verwijzing naar specifiek door gasten aangehaalde bronnen. Het spreekt voor zich dat de persoon die wordt uitgenodigd niet ieder onderzoek of ieder boek waar hij of zij aan refereert citeert, dat kan ten eerste niet redelijkerwijs worden verwacht en gebeurt ten tweede ook bij andere programma’s niet.

¹² Zie tevens verdere toelichting ‘Antwoorden van Ongehoord Nederland aan Ombudsman’, 23 november 2022.

¹³ <https://ongehoordnederland.tv/oeps/>

NPO-Ombudsman ook niet wegdragen op dit punt. Toch wordt ON! hier als enige op aangesproken, hetgeen dat wederom het patroon van partijdigheid onderstreept. Op dit punt is het extra twijfelachtig dat juist ON! wordt aangesproken, omdat dit een jonge omroep is die zich gezien de voortdurende hetze ook nog eens met een enorme hoeveelheid krachten geconfronteerd ziet. Verwacht zou mogen worden dat juist een jonge omroep de tijd krijgt om een transparant correctiemechanisme te ontwikkelen, waartoe overigens al aanzetten zijn gegeven – zeker gezien het feit dat kennelijk nieuwsorganisaties uit de hele wereld hier niet aan de strenge eisen van de NPO-Ombudsman (waarvan de inhoud overigens in het midden blijft gezien gebrek aan heldere en transparante criteria) kunnen voldoen.

Tot slot willen wij benadrukken dat er na iedere uitzending uitvoerig wordt geëvalueerd. Deze evaluatie vindt uiteraard achter gesloten deuren plaats en wordt niet integraal op de website geplaatst – hetgeen dat overigens ook niet bij andere omroepen gebeurt en bovendien het vertrouwelijke karakter van de besprekingen zou schenden. Mede door de hetze die tegen ON! wordt gevoerd, hebben wij daarnaast met veel meer klachten te maken dan andere omroepen. Voorts dient opgemerkt te worden dat ON! een jonge omroep is, met jonge medewerkers, waarvan een zekere groei verwacht mag worden. Op basis van iedere feedback, positief of negatief, proberen we die groei mogelijk te maken. Het behoeft geen toelichting dat voornoemde uiteraard ook geldt voor het rapport van de NPO-Ombudsman, voor zover van toepassing.

3. Redactie en presentatie

De NPO-Ombudsman stelt dat het criterium voor het aannemen van het verspreiden van aantoonbaar onjuiste informatie ligt in het feit dat voorafgaand aan de uitzending duidelijkheid had moeten bestaan over eventueel onjuiste informatie die de gast zou verspreiden. Ten eerste moet hier wederom worden benadrukt dat het labelen van informatie als “onjuist” zeer ingewikkeld is wanneer het gaat om maatschappelijke en politieke thema’s. Dit is in deze reactie al veelvuldig aan de orde gekomen.

Daarnaast verdient vermelding dat dit criterium zich slecht verhoudt tot het idee dat onafhankelijkheid van een journalist niet hoeft te leiden tot zogenaamde *neutraliteit*, maar dat een ledenomroep een voorkeur mag uitdragen voor specifieke opvattingen of politieke kleuren. Dit geldt vanzelfsprekend ook voor de redactie van ON!. Het feit dat de NPO-Ombudsman kennelijk de voorkeur van KRONCRV onderschrijft en niet die van ON! betekent niet dat de door ON! verspreide denkbeelden per definitie onjuist zijn. Het is eerder een illustratie van het feit dat de NPO-Ombudsman zelf bepaalde voorkeuren heeft en dat deze terugkomen in haar rapport.

Journalisten die werkzaam zijn op de redactie alsook presentatoren hebben uiteraard bepaalde politieke voorkeuren die meespelen in hetgeen dat voor hen het uitgangspunt vormt. Dit verschilt niet van andere redacties en presentatoren. Het feit dat enkel ON! ter discussie staat, kan wederom worden verklaard vanuit het idee dat zowel de NPO-Ombudsman als de andere omroepen dezelfde meerderheidsvisie aanhangen. Vanuit deze meerderheidsvisie bezien, zijn de voorkeuren van redactie en presentatoren van ON “onjuist” of misschien zelfs

“onwenselijk” maar dat maakt niet dat in algemene zin gesteld kan worden dat onjuiste informatie wordt verspreid en al helemaal niet dat er sprake is van een patroon van het verspreiden van onjuiste informatie dat de Journalistieke Code zou schenden.

Thema 3: Onafhankelijkheid, onpartijdigheid en onbevooroordeeldheid

1. Algemeen

Dit laatste in deze reactie op het rapport van de NPO-Ombudsman besproken thema refereert aan termen die worden gehanteerd in de Journalistieke Code. De NPO-Ombudsman verduidelijkt, zoals hierboven ook al aangehaald, dat “onafhankelijk, onpartijdig en onbevooroordeeldheid” niet hoeven te leiden tot neutraliteit. Met andere woorden, specifieke politieke kleuren en opvattingen mogen worden uitgedragen.

In het vervolg hiervan stelt de NPO-Ombudsman dat de inhoud van de mening van de gast nadrukkelijk niet ter discussie staat. Dat verhoudt zich slecht tot haar verdere rapport dat toch duidelijk de mening van verschillende gasten als onjuist veronderstelt. Sterker nog, het gehele rapport is naar ons idee gebaseerd op het feit dat de NPO-Ombudsman, vertrekkend vanuit een meerderheidsvisie, de mening van de door ons uitgenodigde gasten en experts – in navolging van klagers – als onjuist bestempelt. Hiermee kan bij voorbaat, wederom, geconcludeerd worden dat dit rapport geen stand kan houden.

Hierboven werd al verduidelijkt dat de redactie en presentatoren uiteraard zelf ook de specifieke politieke voorkeuren en opvattingen van de omroep in het algemeen delen; daarom zijn zij immers werkzaam bij ON! en niet bij een andere omroep. Andere omroepen hebben dezelfde voorkeur voor – weliswaar andere – opvattingen en politieke kleur. Het verschil is echter dat zij alle deel uitmaken van de meerderheidsvisie, net als de NPO-Ombudsman. ON! is de enige omroep die op dit punt fundamenteel verschilt – dit is tevens de reden dat ON! continu (onterecht) onder vuur ligt. Voor de volledigheid van de reactie op het rapport zal desalniettemin toch worden stilgestaan bij de verschillende verwijten die klagers ON! maakten. Het feit dat de NPO-Ombudsman beschrijft dat er bij de presentatoren bij herhaaldelijk onjuiste beweringen toch een lampje moet gaan branden, illustreert namelijk wederom haar bevooroordeeldheid en vertrekpunt vanuit de meerderheidsvisie.

2. Eenzijdigheid, doorgeefluik en eenzijdigheid van anderen

Voor wat betreft dit specifieke punt begint de NPO-Ombudsman met een analyse van het uitnodigingsbeleid. Zoals door ON! meermaals gesteld, en ook in deze reactie op het rapport van de NPO-Ombudsman weer is herhaald, zijn dit over het algemeen gasten die de andere kant van de nieuwsbol belichten en die andere programma's niet halen. Dat blijkt ook wel, want waar politici van FVD, PVV en BVNL het meest worden uitgenodigd bij ON!, zien we deze zelden tot nooit terug bij andere NPO-programma's. Alleen hierom al is ON! een waardevolle aanvulling op het publieke bestel. Zeker gezien het criterium dat in de Journalistieke Code wordt gesteld, namelijk dat de publieke omroep evenwichtig en pluriform is: berichtgeving moet immers gebalanceerd zijn en verschillende visies vertegenwoordigen.

“onwenselijk” maar dat maakt niet dat in algemene zin gesteld kan worden dat onjuiste informatie wordt verspreid en al helemaal niet dat er sprake is van een patroon van het verspreiden van onjuiste informatie dat de Journalistieke Code zou schenden.

Het wordt duidelijk dat de NPO-Ombudsman hier wederom haar eigen meerderheidsvisie en een het idee van een “objectieve waarheid” door elkaar haalt aangezien zij wederom refereert aan betrouwbaarheid en controleerbaarheid. Dat dit niet objectief en eenzijdig kan worden vastgesteld is inmiddels uitgebreid aan de orde gekomen.

Waar de NPO-Ombudsman met de verdere analyse van het gasten- en uitnodigingsbeleid naartoe wil, blijft gissen. Feit blijft dat politici van FVD, PVV en BVNL door andere NPO-programma’s zelden tot nooit worden uitgenodigd en zich hier ook niet op hun plek zullen voelen. Hetzelfde kan worden gezegd van deskundigen met een minderheidsvisie op bijvoorbeeld stikstof, klimaat of asiel die we bij andere NPO-programma’s zelden terugzien. Het zou de voorkeur verdienen, zoals de NPO-Ombudsman terecht stelt, dat politici en deskundigen met een verschillende mening met elkaar in discussie zouden gaan en dat het publiek op basis van de verschillende argumenten zelf een mening zou kunnen vormen. Echter is dit binnen de NPO al lange tijd geen gemeengoed – dit is precies de reden dat ON! is opgericht.

Wat wij als omroep proberen, is – bij gebrek aan diversiteit in het uitnodigingsbeleid, waar we overigens wel actief aan werken – zelf de meerderheidsstandpunten in te nemen. De presentatoren verdisconteren dit in de vraagstelling. Benadrukt moet worden dat zowel Arlette Adriani, maar zeker Raisa Blommestijn, beiden nog beperkte ervaring hebben met live presentatie van programma’s. Beide presentatoren worden in een actief feedbackproces betrokken bij verbeteringen op onder andere het gebied van doorvragen en interviewtechnieken en verdiepen zich, samen met de redactie, veelvuldig in de meerderheidsopinie. Zo proberen we het programma steeds meer te verbeteren en de schijn van “doorgeefluik” te voorkomen. Wederom willen wij benadrukken dat wij een nieuwe omroep zijn en dat ons ook enige tijd gegund moet worden om dit (beter) eigen te maken. Die tijd krijgen we duidelijk niet aangezien dit nu al het tweede rapport is in korte tijd en de aanval op onze omroep aanhoudt. Dit betreuren wij ten zeerste.

Het blijft illustratief voor de eigen partijdigheid van de NPO-Ombudsman, wij benadrukken het nog maar eens, dat zij kennelijk een blinde vlek heeft voor de feitelijke onjuistheid (vanuit het minderheidsperspectief) van opvattingen die in andere NPO-programma’s worden verkondigd en door onze omroep verspreide informatie al snel als onjuist bestempeld. Dit is een patroon in haar gehele rapport.

Samenvatting en conclusies

1. Samenvatting

Deze reactie op het rapport van de NPO-Ombudsman houdt door haar gedane beweringen kritisch tegen het licht en geeft tevens verduidelijking van de rol van ON! in het publieke bestel en de visie van de hoofdredactie. De kern van deze reactie is dat de conclusie van de NPO-Ombudsman dat ON! de Journalistieke Code zou hebben geschonden geen stand kan houden.

Het is duidelijk dat de NPO-Ombudsman vertrekt vanuit een meerderheidsstandpunt dat aansluit bij klagers over *Ongehoord Nieuws* en andere omroepen. Dit blijkt uit door haar ingenomen standpunten alsook de expliciete voorkeur voor KRONCRV en een beroep op *Pointer*, veroordeeld voor het verspreiden van onjuiste informatie. Tevens is de manier waarop de klachtenprocedure van de NPO-Ombudsman is ingericht twijfelachtig. Er wordt te veel waarde gehecht aan de hoeveelheid klachten zonder dat gekeken wordt naar de maatschappelijke context of naar de achtergrond van de klagers.

Tegelijkertijd ligt de focus enkel op ON! en niet op andere omroepen. Dit is opmerkelijk gezien de hoeveelheid klachten die bijvoorbeeld is binnengekomen over Op1. Niet alleen is de NPO-Ombudsman zelf bevooroordeeld, ook transparantie over de overwegingen om tot een onderzoek van ON! over te gaan ontbreekt. Dit alles is nog extra dubieus in het kader van de Journalistieke Code waarin pluriformiteit expliciet als doel wordt genoemd. Van pluriformiteit binnen de NPO is geen sprake; ON! is de enige omroep die als uitzondering op het links-progressieve discours kan worden opgevat. Daarbij is het de jongste omroep waarbij gezien de levensduur uiteraard kinderziekten kunnen worden verwacht. Wij werken als omroep elke dag aan het verbeteren hiervan.

Uit de houding van collega-omroepen, de NPO-Ombudsman en de NPO-directie blijkt duidelijk dat deze verbetering ons niet wordt gegund: waarom anders zo snel na een eerder rapport nu alweer komen met *nog* een rapport? Waarom wordt ON! de tijd niet gegund om haar ambitie waar te maken en veranderingen door te voeren? Dit alles lijkt op een politieke hetze, ondersteund door agitatoren op sociale media, om ieder afwijkend geluid in de kiem te smoren. Het rapport van de NPO-Ombudsman kan naar ons idee niet anders dan in dit licht worden gelezen.

2. Conclusies - puntgewijs

- Er wordt te veel macht toegedicht aan individuele klagers waarvan de deskundigheid niet te verifiëren valt en die worden aangemoedigd door online gevoerde hetzes die gezien kunnen als worden onderdeel van de cancel culture;
- Er is een ongezonde en eenzijdige focus op omroep ON! in het algemeen en *Ongehoord Nieuws* in het bijzonder;
- Het rapport van de NPO-Ombudsman geeft een duidelijke eigen mening weer. De NPO-Ombudsman vertrekt vanuit de meerderheidsvisie en is derhalve niet in staat om een objectieve analyse te verschaffen van omroep ON! en *Ongehoord Nieuws*;
- De NPO-Ombudsman zou een onafhankelijk instituut moeten zijn. In de praktijk blijkt dat niet het geval: iedere vorm van controle ontbreekt;
- Omroep ON is zeer belangrijk binnen het publieke bestel gezien de Journalistieke Code: het is op dit moment de enige omroep die daadwerkelijk bijdraagt aan de diversiteit van het omroepbestel omdat het de enige omroep is die niet vertrekt vanuit het meerderheidsstandpunt;
- De verandering van het genre van *Ongehoord Nieuws* in een opinie- en duidingsprogramma is enkel een verduidelijking dat opinies en duiding van het nieuws, door gasten en presentatoren, centraal staan;
- Wat betreft maatschappelijke en politieke thema's gaat de NPO-Ombudsman er ten onrechte van uit dat er een duidelijke waarheid bestaat. Het onderscheid tussen feit en mening is in de praktijk echter niet zo eenvoudig. De persoonlijke (meerderheids)opvattingen van de NPO-Ombudsman vertroebelen haar visie op dit punt;
- Gasten worden uitgenodigd op basis van hun expertise, bekendheid, maatschappelijke positie en/of verricht onderzoek. Het is het expliciete doel van ON! om de andere kant van de nieuwsbol te belichten en de minderheidsvisie te verkondigen. De NPO-Ombudsman schetst ten onrechte het beeld dat uitgenodigde personen niet deskundig zouden zijn. Het feit dat iemand een minderheidsopinie aanhangt betekent niet dat diegene niet deskundig is;
- Het doel van de meest gewraakte uitzending van 15 september 2022 was de andere kant van racisme belichten en illustreren dat racisme bij iedere groep voorkomt. Wij staan daar nog steeds achter;
- Er wordt ten onrechte een 'patroon' geschetst op basis van één specifieke uitzending (een 'incident'), namelijk die van 15 september 2022;
- De intentie van het gebruik van het woord "neger" was niet om bewust te kwetsen of ophef te veroorzaken, maar in neutrale zin. De uitleg van de NPO-Ombudsman en klagers hieromtrent berust niet op wettelijke uitgangspunten;
- Het feit dat er bij journalisten van omroep ON! – in tegenstelling tot andere journalisten – niet van wordt uitgegaan dat zij de wet niet overtreden, is dubieus. Zeker gezien het in dit verband een presentator betreft die een doctoraat heeft in de Rechtsgeleerdheid met een specifieke focus op vrijheid van meningsuiting en democratie;
- De NPO-Ombudsman geeft nauwelijks uitleg over welke "fact checks" zij heeft gebruikt, maar komt wel tot de conclusie dat er sprake is van de verspreiding van onjuiste informatie;
- Redactie en presentatie vertrekken, net als de omroep zelf, vanuit een bepaalde maatschappijvisie die de NPO-Ombudsman duidelijk niet deelt. Hierdoor wordt haar visie wat betreft het onderscheid tussen kritisch bevragen en het zijn van doorgeefluik vertroebeld;
- Omroep ON! werkt continu aan het verbeteren van haar omroep en programma's. Aangezien diversiteit van opinies in het programma lastig te bewerkstelligen is vanwege het feit dat gasten met de meerderheidsvisie veelal niet willen aanschuiven in ons programma (overigens ook onder invloed van de tegen ON! gevoerde hetze) pogen wij zelf het meerderheidsstandpunt in te brengen in de ondervraging van de gasten;
- **ON! schendt de Journalistieke Code niet.**

ongehoordnederland.tv